

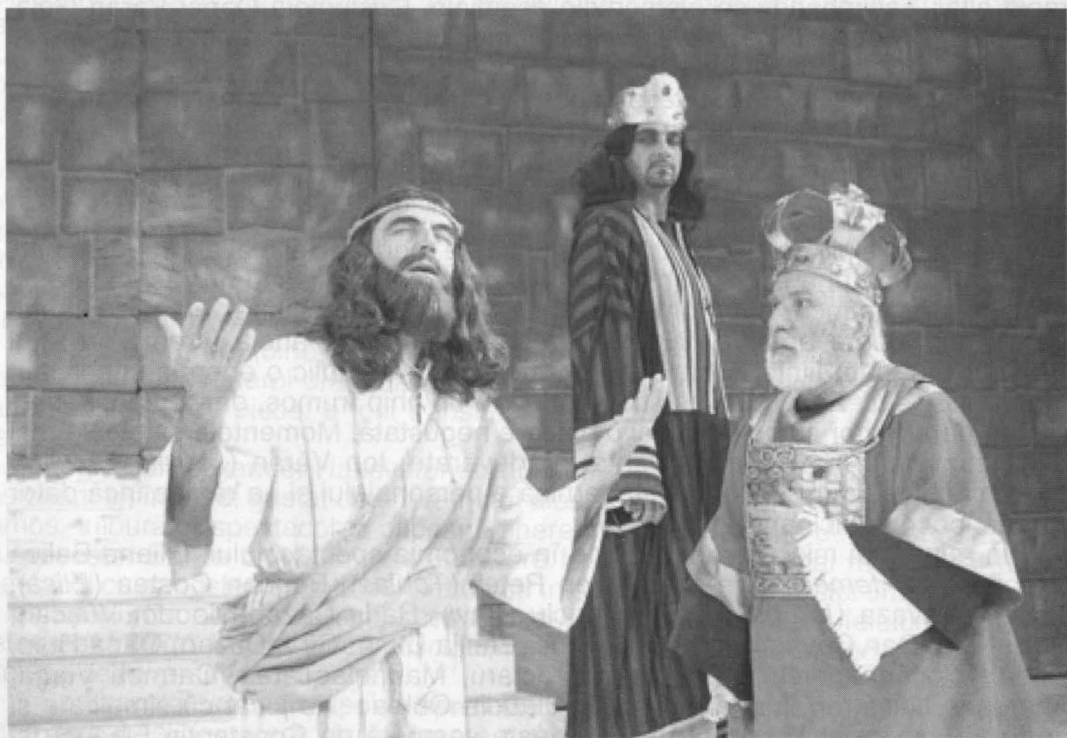
Elisabeta POP

O premieră absolută

După ani buni petrecuți în Franța și Israel, Radu Dinulescu s-a stabilit la Arad, oraș în care, cândva, foarte tânăr fiind, a montat câteva spectacole. După *Castelul* lui Kafka, Radu Dinulescu se arată preocupat acum de teme religioase. Piesa lui Radu Stanca răspunde, se pare, perfect preocupărilor lui, întărindu-i convingerea, conform propriei mărturisiri, că un text religios exercită asupra lui o putere magică, atingând un fel de stare de grație. Mai mult decât atât, un asemenea spectacol este și o luare de atitudine față de vulgarul și agresivul care au invadat azi atâtea producții teatrale și cinematografice.

Scrisă în 1946, piesa *Rege, preot și profet* este o metaforă a credinței și a destinului omului raportat la divinitate. Se simte apropierea de Lucian Blaga, al cărui asistent, discipol și prieten a fost autorul. Ne gândim nu doar la *Zamolxe*, ci și la *Tulburarea apelor* sau la *Cruciada copiilor*. Încărcată de simboluri și poezie, piesa nu e o simplă poveste, ci o incursiune profundă în spațiul dens al ideilor.

Rezumăm foarte pe scurt subiectul piesei. Într-o cetate oarecare, *Regele* a hotărât să le dăruiască bucurii și plăceri supușilor săi: o casă a desfătării și dezmățului, în care, dar suprem, *Regina* însăși va fi oferită bărbaților pentru o noapte, precum „o dănțuitoare”. Iată însă că *Marele Preot* îi dă *Regelui* o veste

Rege, Preot și Profet de Radu Stanca. Regia Radu Dinulescu.

neplăcută și neprevăzută: un *Profet orb* (Valentin Voicilă), însoțit de o tânără (*Abigael*) se îndreaptă spre cetate și, spre a nu atrage blestemele și relele profeții, ar fi bine să închidă casa plăcerilor pentru o zi-două, până acesta va părăsi cetatea. *Regele*, și chiar *Regina*, se declară dezamăgiți de propunere. Atunci *Marele Preot* are o idee, crede el, salvatoare: până trece *Profetul*, să transforme casa plăcerilor în locaș de rugăciune – un altar în locul vaselor cu mirodenii, a covoarelor moi, a așternuturilor mățasoase. Astfel, blestemul *Profetului* – prezicerea lui că cetatea, devenită „un vas pentru scuipatul Satanei”, e sortită prăbușirii, iar locuitorii ei vor pieri cu toții – nu se va împlini. Propunerea *Marelui Preot* e menită să împiedice mânia Domnului, care, logic, nu va distruge un locaș de rugăciune. Cu alte cuvinte, slujitorul bisericii crede că-l va păcăli pe Dumnezeu... Iar dacă cetatea va rămâne în picioare, *Profetul* va fi trimis la moarte, ca mincinos, fiindcă legile cetății sunt aspre. *Regele* se învoiește.

Abigael, aflând ce se pune la cale, hotărăște să-și apere iubitul *Profet*. O poate face într-un singur fel: să accepte avansurile insistente ale *Regelui* și să petreacă împreună în chiar biserica proaspăt amenajată. Păcat de moarte, care desigur va atrage mânia Domnului și împlinirea profeției. *Profetul* se arată însă jig-nit și supărat: biserica nu trebuie profanată cu nici un chip, ființa lui pământească poate să piară, el e gata să se jertfească.

Noaptea cu lună plină, noaptea fatală vine... Cetatea nu piere, oamenii, pocăiți în ceasul al doisprezecelea, rămân în viață. Ca urmare, *Profetul* mincinos va fi condamnat la moarte... Iar *Abigael* va rămâne printre muritori să-și ispășească păcatul de a fi îndrăznit să pângărească sfântul altar.

Onisim Colta a creat un decor simplu și funcțional: locul desfătării devine rapid altar, schimbându-se elementele esențiale. Costumele Oanei Văran Goia, încercând să respecte canoanele unui anume timp biblic, sunt frumoase cromatic și adecvate identității personajelor.

Radu Dinulescu a respectat atât poetul, cât și dramaturgul; textul, cu tăieturile inerente unei versiuni scenice, este rostit curat, cu emoție și, în cele mai multe cazuri, cu claritate. Ca invenție scenică, spectacolul nu frapează, dar în echilibrul și eleganța lui suntem obligați să recunoaștem că el impune o piesă de valoare, atrăgând adeviziunea spectatorului.

Actorii au slujit cu credință linia propusă de regizor. Cel mai aproape de personaj mi s-a părut a fi Valentin Voicilă: inspirat, calm, afișând nu resemnare, ci o înțelegere adâncă, supraomenească, iubire și înțelepciune. Emoție intensă degajă, la fiecare apariție, tânăra și foarte talentata Claudia Ieremia în rolul *Abigael*; din toată ființa ei transfigurată pleacă spre public o energie specială... În rolul *Regelui*, Zoltan Lovas știe să creeze un chip frumos, dar antipatic, precipitat, nerăbdător să nu lase nici o plăcere negustată. Momentele sale cele mai bune sunt cele cu *Abigael*: nuanțate, adevărate. Ion Văran (*Marele Preot*) a prins mai bine latura sfătoasă, slugarnică a personajului și i-a rămas încă dator cu cea ipocrită, vicleană.

În roluri mai mici, dar importante în economia spectacolului, Liliana Balica (*Regina* și *O femeie din norod*), Ioan Peter (*Tobias*), Bogdan Costea (*Elisa*), Costin Gravaza (*Ieruba*), Călin Stanciu (*Levi*), Radu Cazan, Teodor Vușcan, Doru Nica, Dan Covrig, Florin Covalciuc, Emilia Dima, Gina Cazan, Oana Huiu, Oltea Acioacărlănoaiei, Alexandru Bairactaru, Marinela Taraș, Carmen Vlaga, Anamaria Dumitran, Mariana Dănilă, Claudiu Oblea – au jucat cu simplitate și un fel de cuvioșie. Muzica, adecvată, este semnată de Constantin Fleancu și Cristian Tarnovețki. Chiar și cei doi copii (Miruna Goia, George Balint) au trecut

prin scenă, ținându-l de mână pe *Profetul orb*, cu privirile ațintite spre el, nu spre sală...

Rege, preot și profet se dovedește o meditație gravă nu doar asupra martirilor religioși, ci asupra destinului oricărui vizionar care acționează în favoarea progresului, plătind adesea cu libertatea, sau chiar cu viața, curajul de a deschide căi noi spre cunoaștere. Spectacolul are meritul de a trezi în privitor întrebări și a-l pune în situația de a-l merita.

Teatrul de Stat din Arad – *Rege, Preot și Profet* de Radu Stanca. Regia: Radu Dinulescu. Decor: Onisim Colta. Costume: Oana Varan Goia. Muzica: Constantin Fleancu, Cristian Tarnovețki. Coregrafia: Maura Ianoși. Light design: Lucian Moga. Distribuția: Zoltan Lovas, Ion Vara, Valentin Voicilă, Clăudia Ieremia, Ioan Peter, Bogdan Costea, Liliana Balica, Costin Gavaza, Călin Stanciu, Radu Cazan, Teodor Vușcan, Doru Nica, Florin Covalciu, Claudiu Oblea, Oltea Acioacărlănoaiei Blaga, Ana Maria Dumitorean, Maura Ianoși, Mariana Dănilă, Carmen Vlaga, Ana Maria Dumitorean, Lăcrămioara Szlanko, Oana Huiu, Constantin Florea, Teodor Vușcan, Dan Covrig, Doru Nica, Florin Covalciu, Emilia Dima Jurcă, Gina Cazan, Marilena Taraș, Liliana Balica, Ana Maria Dumitorean, Carmen Vlaga, Oana Huiu, Maura Ianoși, Mariana Dănilă, Oltea Acioacărlănoaiei Blaga, Costin Gavaza, Alexandru Bairactaru, Dan Covrig, Călin Stanciu, Constantin Florea, Ioana Miruna Goia, George Balint. Premieră absolută, data premierei: 10 noiembrie 2002.

Hausvater și genul polițist

Considerând că terfelește valorile cele mai prețioase ale Angliei, englezii au calificat romanul lui James Chase, *No orchids for Miss Blandish* pur și simplu fascist. Aceasta se întâmplă în anul 1938, când George Orwell lua apărarea romanului și când, miracol, el devine „cartea cea mai citită în rândul armatei engleze”. Poate succesul romanului și apoi al piesei se datorează pasionantei povești pe care autorii nici nu se gândesc s-o „scurteze” (cum propune, hâtru, Jeffrey Archer), dimpotrivă, abundă incredibilele aventuri, personajele pitorești, o lume interlopă de o cruzime greu de imaginat, o lume fără scrupule în care, totuși, își face loc o poveste de iubire la fel de neverosimilă între Miss Blandish, fiica unui miliardar și unul dintre răpitorii ei, Slim, un tânăr cam infantil și cu totul ciudat. O dragoste bolnavă a doi nefericiți lipsiți de tandrețe, în căutarea sufletului-pereche, doi condamnați la moarte încă de la nașterea lor într-o lume care le-a dat bani, aventuri, senzații tari, dar nu i-a învățat lecția cea mai de preț: iubirea, nevoia de a dăru...

Caietul-program (bine întocmit de Ovidiu Cornea) ne spune că Robert David Mac Donald, semnatarul dramatizării, este actor, regizor, muzician, traducător: a tradus peste 60 de piese, a fost translator la UNESCO, a regizat spectacole de teatru și operă.

Regizorul Alexander Hausvater mărturisește că e interesat de genul polițist, pasionant și, în fond, gustat de tineret, mai ales. El întinde, abil, e sigur, prin acest frumos, tulburător spectacol, o capcană tineretului avid de filme de acest gen. Și nu greșește. Dar le oferă, în cele două ore fără pauză, mult mai mult decât un spectacol cu gangsteri: le întinde o nadă cu întrebări potrivite acestui timp și acestei generații. De pildă, una ar fi aceea a *căutării identității*, alta a felului cum se instaurează *FRICA* în individ, a *Riscului*, în fine, dar nu în ultimul rând, a *Libertății* înțelese ca reversul constrângerii.

Spectacolul vorbește apoi despre curiozitatea fără margini a omului, despre setea de bani și de putere, dar și despre *nehotărâre* ca incapacitatea de a acționa într-un câmp finit de posibilități. Despre *singurătate* într-o lume a violenței, despre